

PARTEA GENERALĂ

Titlul I. Legea penală și limitele ei de aplicare

Capitolul I. Principii generale

Art. 1. Legalitatea incriminării. (1) Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni.

(2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.

Reglementarea anterioară: art. 2 și art. 11 CP 1969.

Legislație conexă: ► art. 7 CEDO: „Art. 7. Nicio pedeapsă fără lege. 1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii. 2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate”; ► art. 49 CDFUE: „Art. 49. Principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor. (1) Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia infracțiune potrivit dreptului intern sau dreptului internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai mare decât cea aplicabilă la momentul săvârșirii infracțiunii. În cazul în care, ulterior săvârșirii infracțiunii, legea prevede o pedeapsă mai ușoară, se aplică aceasta din urmă. (2) Prezentul articol nu aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane care s-a făcut vinovată de o acțiune sau omisiune care, în momentul săvârșirii, era incriminată pe baza principiilor generale recunoscute de comunitatea națiunilor. (3) Pedepsele nu trebuie să fie disproporționate față de infracțiune”.

Hotărâri C.E.D.O. 1. Articolul 7 parag. 1 din Convenție consacră, la modul general, principiul legalității delictelor și a pedepselor (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) și interzice, în mod special, aplicarea retroactivă a dreptului penal atunci când ea se face în dezavantajul acuzatului. Dacă interzice în mod special extinderea domeniului de aplicare a infracțiunilor existente asupra faptelor care, până atunci, nu constituiau infracțiuni, el prevede, pe de altă parte, neaplicarea legii penale în mod extensiv în dezavantajul acuzatului, de exemplu, prin analogie. Rezultă că legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și sancțiunile care le pedepsesc (cauza *Dragotiniu și Militaru-Pidhorni c. României*, Hotărârea din 24 mai 2007, în M. Of. nr. 420 din 23 iunie 2010).

2. Articolul 7 parag. 1 din Convenție nu se limitează la a interzice aplicarea retroactivă a legii penale în dezavantajul celui acuzat, ci întruchiează, mai general, principiul că numai legea poate defini o infracțiune și prescrie o pedeapsă (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), precum și principiul că legea penală nu trebuie să fie extensiv interpretată în detrimentul acuzatului, de exemplu, prin analogie. Reiese din toate acestea că o infracțiune trebuie să fie clar definită în lege, condiție ce este îndeplinită atunci când justițiabilul poate

ști, plecând de la textul dispoziției pertinente și, dacă este necesar, cu ajutorul interpretării instanțelor, care sunt acțiunile și omisiunile care îl pot face răspunzător (cauza *Kokkinakis c. Greciei*, Hotărârea din 25 mai 1993, www.echr.coe.int).

3. Termenul „lege” utilizat în art. 7 din Convenție implică cerințe calitative, inclusiv cele de accesibilitate și previzibilitate. Modul de redactare a legilor nu este întotdeauna precis. Această înseamnă că multe sunt inevitabil formulate în termeni care, într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi, iar interpretarea și aplicarea lor sunt lăsate în seama practicii. Prin urmare, în orice sistem de drept, oricât de clară ar fi o dispoziție legală, inclusiv una de drept penal, există un element inevitabil de interpretare judiciară și va fi întotdeauna nevoie de elucidarea aspectelor îndoielnice și de adaptare la schimbările de situație (cauza *Plechkov c. României*, Hotărârea din 16 septembrie 2014, www.echr.coe.int). Deși claritatea este de dorit, se poate ajunge la o rigiditate excesivă, iar legea trebuie să fie capabilă să țină pasul cu schimbările de situație. O lege poate satisface cerința de „previzibilitate” chiar atunci când persoana în cauză trebuie să apeleze la consiliere juridică adecvată pentru a evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate implica o anumită acțiune sau inacțiune a sa (cauza *Ashlarba c. Georgiei*, Hotărârea din 15 iulie 2014, www.echr.coe.int).

4. Infrancțiunile și pedepsele trebuie să fie clar definite prin lege. Această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate ști, plecând de la textul dispoziției pertinente și, dacă este necesar, folosind interpretarea acesteia de către instanțele de judecată, actele și omisiunile care atrag răspunderea penală și ce pedeapsă va fi aplicată pentru fapta săvârșită și/sau omisiune. Articolul 7 din Convenție nu interzice interpretarea judiciară a regulilor privind răspunderea penală de la caz la caz, cu condiția însă ca rezultatul interpretării să fie previzibil în mod rezonabil. Având în vedere cele de mai sus, este dificil, dacă nu imposibil pentru o persoană să prevadă schimbarea jurisprudenței instanțelor naționale. Curtea admite că instanțele naționale sunt în măsură să interpreteze și să aplice dreptul național, însă reamintește că principiul legalității infracțiunilor și a sancțiunilor prevăzut în art. 7 din Convenție interzice interpretare largă a dreptului penal, în detrimentul celui acuzat. De asemenea, Curtea admite că statele membre sunt libere să își modifice politica penală, inclusiv prin agravarea pedepselor, însă aplicarea retroactivă a legislației penale trebuie să fie permisă numai atunci când modificarea legislativă este favorabilă acuzatului (cauza *Del Rio Prada c. Spaniei*, Hotărârea din 10 iulie 2012, www.echr.coe.int).

Art. 2. Legalitatea sancțiunilor de drept penal. (1) Legea penală prevede pedepsele aplicabile și măsurile educative ce se pot lua față de persoanele care au săvârșit infracțiuni, precum și măsurile de siguranță ce se pot lua față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală.

(2) Nu se poate aplica o pedeapsă ori nu se poate lua o măsură educativă sau o măsură de siguranță dacă aceasta nu era prevăzută de legea penală la data când fapta a fost săvârșită.

(3) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită și aplicată în afara limitelor generale ale acesteia.

Legea de aplicare: ► Art. 7. Ori de câte ori o normă în vigoare face trimitere la una sau mai multe infracțiuni prevăzute de Codul penal din 1969 sau de o lege specială modificată prin dispozițiile prezentei legi, trimiterea se consideră făcută la infracțiunea sau infracțiunile prevăzute de legea nouă, având aceleași elemente constitutive. ► Art. 236. Dispozițiile părții generale a Codului penal, precum și dispozițiile generale ale prezentei legi se aplică și faptelor sancționate penal prin legi speciale, în afară de cazul în care legea dispune altfel.

Reglementarea anterioară: art. 2 și art. 11 CP 1969.

Legislație conexă: ► art. 23 alin. (12) C. Rom.: „Art. 23. Libertatea individuală. (...) (12) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și în temeiul legii”; ► art. 7 CEDO: „Art. 7. Nicio pedeapsă fără lege. 1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii. 2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate”; ► art. 49 CDFUE: „Art. 49. Principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor. (1) Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia infracțiune potrivit dreptului intern sau dreptului internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai mare decât cea aplicabilă la momentul săvârșirii infracțiunii. În cazul în care, ulterior săvârșirii infracțiunii, legea prevede o pedeapsă mai ușoară, se aplică aceasta din urmă. (2) Prezentul articol nu aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane care s-a făcut vinovată de o acțiune sau omisiune care, în momentul săvârșirii, era incriminată pe baza principiilor generale recunoscute de comunitatea națiunilor. (3) Pedepsele nu trebuie să fie disproporționate față de infracțiune”.

Hotărâri C.E.D.O. 1. Conceptul de „pedeapsă” din art. 7 din Convenție este un concept autonom. Punctul de plecare în orice evaluare a existenței unei pedepse este dacă măsura în cauză este impusă în urma condamnării pentru o „infracțiune”. Alți factori care ar putea fi luați în calcul ca relevanți în această privință sunt natura și scopul măsurii în cauză, încadrarea sa în temeiul legislației naționale, procedurile implicate în elaborarea și implementarea măsurii, severitatea ei. Potrivit principiilor dezvoltate în jurisprudența Curții în contextul art. 7 din Convenție, acest text cere ca o infracțiune să fie clar definită în lege, ca legea să fie predictibilă și previzibilă, să interzică aplicarea retroactivă a legislației penale mai punitive în detrimentul acuzatului și să garanteze aplicarea retroactivă a legislației mai favorabile (cauza *Mihai Toma c. României*, Hotărârea din 24 ianuarie 2012, în M. Of. nr. 839 din 13 decembrie 2012).

2. Supunerea unui condamnat la un regim mai sever decât cel care era în vigoare la data săvârșirii faptelor constituie o încălcare a prevederilor art. 7 din Convenție, care reglementează principiul *nulla poena sine lege* (cauza *Welch c. Regatului Unit*, Hotărârea din 9 februarie 1995, în *T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș*, CP adnotat, p. 11).

Capitolul II. Aplicarea legii penale

Secțiunea 1. Aplicarea legii penale în timp

Art. 3. Activitatea legii penale. Legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite în timpul cât ea se află în vigoare.

Reglementarea anterioară: art. 10 CP 1969.

Art. 4. Aplicarea legii penale de dezincriminare. Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

Legea de aplicare: ► Art. 3. (1) Dispozițiile art. 4 din Codul penal privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii. (2) Dispozițiile art. 4 din Codul penal nu se aplică în situația în care fapta este incriminată de legea nouă sau de o altă lege în vigoare, chiar sub o altă denumire. ► Art. 8. Dispozițiile art. 4 se aplică în mod corespunzător și pedepselor aplicate prin hotărâri care au rămas definitive anterior intrării în vigoare a prezentei legi, pentru fapte incriminate de actele normative prevăzute în titlul II.

Reglementarea anterioară: art. 12 CP 1969.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. 1. Prin Decizia nr. 6/2015 (M. Of. nr. 257 din 17 aprilie 2015), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Brașov, Secția penală și pentru cauze cu minori, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept dacă succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal; Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 76/2014 și Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 118/2014) a avut sau nu ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț în prezent, cu consecința dezincriminării *in concreto* a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008, și a stabilit: „În interpretarea dispozițiilor art. 4 din Codul penal, succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal; Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 76/2014 și Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 118/2014) nu a avut ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț și, pe cale de consecință, nu a condus la dezincriminarea în concreto a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008”.

Notă. Codul silvic a fost republicat în M. Of. nr. 611 din 12 august 2015, infracțiunile avute în vedere în decizia Înaltei Curți regăsindu-se în prezent în art. 107 și art. 109.

2. Prin Decizia nr. 30/2015 (M. Of. nr. 14 din 8 ianuarie 2016), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de către Curtea de Apel Brașov, Secția penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei probleme de drept: dacă, în situația unei infracțiuni de înșelăciune (dar și a altor infracțiuni, de pildă, furtul calificat) comise sub imperiul legii anterioare, prin modificarea conținutului noțiunii de „consecințe deosebit de grave” și existența unui prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei, are loc o dezincriminare parțială (a formei agravate), prin modificarea cerințelor de tipicitate ca trăsătură esențială a infracțiunii, și a stabilit:

„În situația unei infracțiuni de înșelăciune comise sub imperiul Codului penal din 1969, care a produs un prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei, modificarea noțiunii de consecințe deosebit de grave în Codul penal nu produce efectele prevăzute de art. 4 din Codul penal și nici cele prevăzute de art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și nu conduce la dezincriminarea infracțiunii de înșelăciune”.

N.r. Motivarea integrală a deciziilor poate fi consultată online la adresa <http://biblioteca-hamangiu.ro/>.

Hotărâri C.E.D.O. 1. Este oprită aplicarea retroactivă a legii penale, deoarece s-ar încălca principiul *nullum crimen sine lege*, adică principiul legalității incriminării și a pedepsei. În speță, instanțele naționale l-au condamnat pe inculpat la 4 ani închisoare, luând în considerare și activitatea desfășurată înainte de intrarea în vigoare a Codului penal estonian (13 ianuarie 1995), deși în acea perioadă activitatea infractorului nu era considerată infracțiune, ci o abatere administrativă. Prin aceasta, instanțele naționale au încălcat prevederile art. 7 parag. 1 din Convenția europeană. Curtea a mai arătat că, în cazul infracțiunilor continue sau continuate, dacă în prima perioadă a săvârșirii faptelor acestea nu au fost incriminate, fapta se încadrează potrivit legii de incriminare, dar se ține seama numai de actele comise după incriminare, nu și de cele anterioare (cauza *Puhk c. Estoniei*, Hotărârea din 10 februarie 2004, în *T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș*, CP adnotat, p. 11).

2. În cazul în care, la data săvârșirii faptelor, reclamantul risca o pedeapsă de 2 luni, însă i-a fost aplicată o sancțiune de 2 ani, prevăzută de o lege nouă în materie, intrată în vigoare ulterior, este încălcat principiul neretroactivității legii penale, chiar dacă sancțiunile noi mai grave au fost motivate de înăsprirea luptei împotriva traficului de droguri (cauza *Jamil c. Franței*, Hotărârea din 8 iunie 1995, în *C. Birsan*, Convenția europeană, p. 584).

Art. 5. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei. (1) În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică legea mai favorabilă.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și actelor normative ori prevederilor din acestea declarate neconstituționale, precum și ordonanțelor de urgență aprobate de Parlament cu modificări sau completări ori respinse, dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile.

Legea de aplicare: ► Art. 12. (1) În cazul succesiunii de legi penale intervenite până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, pedepsele accesorii și complementare se aplică potrivit legii care a fost identificată ca lege mai favorabilă în raport cu infracțiunea comisă. ► Art. 16. (1) Măsura suspendării sub supraveghere a executării pedepsei aplicată în baza Codului penal din 1969 se menține și după intrarea în vigoare a Codului penal, până la împlinirea termenului de încercare stabilit prin hotărârea de condamnare. (2) Pentru determinarea legii penale mai favorabile cu privire la suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei conform art. 5 din Codul penal, instanța va avea în vedere sfera obligațiilor impuse condamnatului și efectele suspendării potrivit legilor succesive, cu prioritate față de durata termenului de încercare sau supraveghere. ► Art. 17. În aplicarea dispozițiilor referitoare la legea penală mai favorabilă intervenită în cursul procesului, o pedeapsă cu suspendarea executării, aplicabilă potrivit Codului penal din 1969, este considerată mai favorabilă decât o măsură educativă privativă de libertate prevăzută de Codul penal.

Reglementarea anterioară: art. 13 CP 1969.

Neconstituționalitate. Prin Decizia nr. 265/2014 (M. Of. nr. 372 din 20 mai 2014), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că **dispozițiile art. 5 din Codul penal sunt constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile.** Curtea a reținut că interpretarea potrivit căreia legea penală mai favorabilă presupune aplicarea instituțiilor autonome mai favorabile este de natură să înfrângă exigențele constituționale cuprinse în art. 1 alin. (4) privind separația și echilibrul puterilor în stat, precum și ale art. 61 alin. (1) privind rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare a țării, deoarece, în caz contrar, s-ar rupe legătura organică dintre instituțiile de drept penal aparținând fiecărei legi succesive, cu consecința directă a schimbării conținutului și sensului actelor normative adoptate de către legiuitor.

N.r. Motivarea integrală a deciziei poate fi consultată online la adresa <http://biblioteca-hamangiu.ro/>.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. 1. Prin Decizia nr. 2/2014 (M. Of. nr. 319 din 30 aprilie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de către Curtea de Apel București, Secția I penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând aplicarea legii penale mai favorabile în cazul prescripției răspunderii penale, respectiv dacă prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei, și, în aplicarea art. 5 din Codul penal, a stabilit că:

„Prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei”.

Notă. Potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014, prezentată *supra*, în interpretarea dată prin Decizia nr. 2/2014, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a conferit art. 5 din Codul penal valențe neconstituționale, **astfel încât, odată cu publicarea deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, efectele Deciziei nr. 2/2014 a instanței supreme încetează**, în conformitate cu prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție și cu cele ale art. 477¹ din Codul de procedură penală.

2. Prin Decizia nr. 5/2014 (M. Of. nr. 470 din 26 iunie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de către Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând aplicarea legii penale mai favorabile în cazul infracțiunii în formă continuată, respectiv, dacă infracțiunea în formă continuată reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei, și a stabilit:

„În aplicarea art. 5 din Codul penal, se are în vedere criteriul aprecierii globale a legii penale mai favorabile.”

Constată că nu este permisă combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condițiile de existență și sancționare ale infracțiunii în formă continuată”.

3. Prin Decizia nr. 10/2014 (M. Of. nr. 502 din 7 iulie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova, Secția penală și pentru cauze cu minori, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemelor de drept dacă, în aplicarea art. 418 din Codul de procedură penală, privind neagravarea situației în propriul apel, circumstanțele atenuante reținute de prima instanță în favoarea inculpatului în condițiile art. 74 alin. (1) din Codul penal anterior pot fi menținute în condițiile art. 5 din noul Cod penal de instanța de control judiciar, investită doar cu soluționarea apelului declarat de inculpat, chiar dacă pentru fapta analizată legea penală mai favorabilă o reprezintă noul Cod penal, respectiv dacă, în măsura în care circumstanțele atenuante trebuie menținute, efectele atenuante ale acestora sunt cele prevăzute de art. 76 din Codul penal anterior sau cele prevăzute de art. 76 din noul Cod penal, și a stabilit:

„În aplicarea art. 5 din Codul penal, circumstanțele atenuante se apreciază global în funcție de incriminare și sancțiune. În situația intrării în vigoare a unei noi legi, ce aduce modificări atât cu privire la pedepse, cât și cu privire la circumstanțele atenuante, circumstanțele ca parte din instituția sancțiunii unei infracțiuni nu pot fi privite și analizate distinct față de instituția pedepsei.”

Înlăturarea circumstanțelor atenuante nu aduce atingere principiului neagravării situației în propria cale de atac prevăzută în art. 418 din Codul de procedură penală, atunci când în concret, pentru aceeași faptă, se stabilește o sancțiune mai puțin severă”.

4. Prin Decizia nr. 21/2014 (M. Of. nr. 829 din 13 noiembrie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis

sesizarea formulată de Curtea de Apel Târgu-Mureș, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept în sensul că art. 5 alin. (1) din Codul penal trebuie interpretat că legea penală mai favorabilă este aplicabilă, în cazul infracțiunilor săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014, care nu au fost încă judecate definitiv și față de care s-a împlinit prescripția răspunderii penale până la data de 20 mai 2014, în interpretarea dată prin Decizia nr. 2/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, însă față de care prescripția răspunderii penale nu este împlinită, în interpretarea dată aceluiași text legal prin Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale, și a stabilit:

„Dispozițiile art. 5 alin. (1) din Codul penal trebuie interpretate, inclusiv în materia prescripției răspunderii penale, în sensul că legea penală mai favorabilă este aplicabilă în cazul infracțiunilor săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014 care nu au fost încă judecate definitiv, în conformitate cu Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale”.

5. Prin Decizia nr. 13/2015 (M. Of. nr. 410 din 10 iunie 2015), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția I penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept „dacă, în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care, potrivit Codului penal anterior, a fost aplicată, printr-o hotărâre definitivă, o pedeapsă cu suspendarea condiționată a executării care, conform art. 41 alin. (1) din Codul penal, nu îndeplinește condițiile pentru a constitui primul termen al recidivei postcondamnatorii și, respectiv, o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei, în urma revocării suspendării condiționate, se realizează potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal raportat la art. 83 alin. (1) din Codul penal anterior sau conform dispozițiilor art. 96 alin. (5) raportat la art. 44 alin. (2) din Codul penal, referitoare la pluralitatea intermediară, și a stabilit:

„În aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care, potrivit Codului penal anterior, a fost aplicată, printr-o hotărâre definitivă, o pedeapsă cu suspendarea condiționată a executării care, conform art. 41 alin. (1) din Codul penal, nu îndeplinește condițiile pentru a constitui primul termen al recidivei postcondamnatorii și, respectiv, o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei, în urma revocării suspendării condiționate, se realizează potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal raportat la art. 83 alin. (1) din Codul penal anterior”.

N.r. Motivarea integrală a deciziilor poate fi consultată online la adresa <http://biblioteca-hamangiu.ro/>.

Legislație conexă: art. 15 alin. (2) C. Rom.: *„Art. 15. Universalitatea. (...) (2) Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile”.*

Hotărâri C.E.D.O. Principiul retroactivității legii penale mai favorabile, astfel cum este garantat de art. 7 din Convenție, se reflectă în regula că, în cazul în care legea penală în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii și legile penale ulterioare adoptate înainte de pronunțarea hotărârii definitive sunt diferite, judecătorul trebuie să aplice legea ale cărei prevederi sunt mai favorabile inculpatului [cauza *Öcalan c. Turciei* (nr. 2), Hotărârea din 18 martie 2014, www.echr.coe.int].

Art. 6. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei. (1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la

executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim.

(2) Dacă după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare la detențiune pe viață și până la executarea ei a intervenit o lege care prevede pentru aceeași faptă numai pedeapsa închisorii, pedeapsa detențiunii pe viață se înlocuiește cu maximul închisorii prevăzut pentru acea infracțiune.

(3) Dacă legea nouă prevede în locul pedepsei închisorii numai amenda, pedeapsa aplicată se înlocuiește cu amenda, fără a se putea depăși maximul special prevăzut în legea nouă. Ținându-se seama de partea executată din pedeapsa închisorii, se poate înlătura în totul sau în parte executarea amenzii.

(4) Măsurile educative neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta, dacă este mai favorabilă.

(5) Când legea nouă este mai favorabilă în condițiile alin. (1)-(4), pedepsele complementare și măsurile de siguranță neexecutate și neprevăzute în legea nouă nu se mai execută, iar cele care au corespondent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta.

(6) Dacă legea nouă este mai favorabilă numai sub aspectul pedepselor complementare sau măsurilor de siguranță, acestea se execută în conținutul și limitele prevăzute de legea nouă.

(7) Când o dispoziție din legea nouă se referă la pedepse definitiv aplicate, se ține seama, în cazul pedepselor executate până la data intrării în vigoare a acesteia, de pedeapsa redusă sau înlocuită potrivit dispozițiilor alin. (1)-(6).

Legea de aplicare: ► Art. 4. Pedeapsa aplicată pentru o infracțiune printr-o hotărâre ce a rămas definitivă sub imperiul Codului penal din 1969, care nu depășește maximul special prevăzut de Codul penal, nu poate fi redusă în urma intrării în vigoare a acestei legi. ► Art. 11. Dispozițiile art. 62 din Codul penal privind amenda care însoțește pedeapsa închisorii nu se aplică în cazul infracțiunilor săvârșite anterior intrării în vigoare a acestuia și nu vor fi avute în vedere pentru determinarea legii penale mai favorabile. ► Art. 13. (1) În cazul amenzilor stabilite definitiv sub imperiul Codului penal din 1969, aplicarea obligatorie a legii penale mai favorabile se face prin compararea amenzii aplicate cu suma ce rezultă din prevederile art. 61 alin. (2) și (4) din Codul penal, prin utilizarea unui quantum de referință pentru o zi-amendă în sumă de 150 lei. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și amenzilor definitive stabilite pentru persoane juridice, în acest caz quantumul de referință pentru o zi-amendă, utilizat pentru aplicarea prevederilor art. 137 alin. (2) și (4) din Codul penal, fiind de 2.000 lei.

Reglementarea anterioară: art. 14 și art. 15 CP 1969.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. 1. Prin Decizia nr. 1/2014 (M. Of. nr. 349 din 13 mai 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Ploiești, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând mecanismul de aplicare a legii penale mai favorabile în cazul faptelor definitiv judecate, pentru ipoteza unui concurs de infracțiuni, și a stabilit:

„În aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru ipoteza unui concurs de infracțiuni, într-o

primă etapă se verifică incidența dispozițiilor art. 6 din Codul penal, cu privire la pedepsele individuale.

În a doua etapă se verifică dacă pedeapsa rezultantă aplicată potrivit legii vechi depășește maximul la care se poate ajunge în baza legii noi, conform art. 39 din Codul penal.

În cazul în care pedeapsa rezultantă, aplicată potrivit legii vechi, depășește maximul la care se poate ajunge în baza art. 39 din Codul penal, pedeapsa rezultantă va fi redusă la acest maxim.

În caz contrar, pedeapsa rezultantă va rămâne astfel cum a fost stabilită potrivit legii vechi”.

2. Prin Decizia nr. 6/2014 (M. Of. nr. 471 din 26 iunie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția I penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând mecanismul de aplicare a legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei în ipoteza în care este vorba de tentativă, și a stabilit:

„În aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul tentativei, limita maximă a pedepsei ce trebuie avută în vedere este maximul prevăzut de lege pentru forma tentată (maximul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată, redus sau înlocuit conform dispozițiilor privind tratamentul sancționator al tentativei)”.

3. Prin Decizia nr. 7/2014 (M. Of. nr. 471 din 26 iunie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, și sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția I penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea în principiu a problemei de drept dacă în aplicarea legii penale mai favorabile, potrivit art. 6 din Codul penal, în cazul infracțiunilor continuate, prin sintagma „maxim special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită” se înțelege maximul pedepsei prevăzut de lege pentru infracțiunea săvârșită sau și sporul facultativ prevăzut de aceeași lege pentru sancționarea acestei forme a unității legale de infracțiune, și a stabilit:

„În aplicarea legii penale mai favorabile, potrivit art. 6 din Codul penal, în cazul infracțiunilor continuate, prin sintagma «maxim special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită» se înțelege maximul special prevăzut de lege pentru infracțiune, fără luarea în considerare a cauzei de majorare a pedepsei prevăzută pentru infracțiunea continuată”.

4. Prin Decizia nr. 8/2014 (M. Of. nr. 473 din 27 iunie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Tribunalul Dolj, Secția penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept ce vizează aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, în sensul de a lua în considerare la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită și circumstanțele atenuante sau agravante reținute condamnatului și care apar valorificate în pedeapsa concretă, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă, și a stabilit:

„În aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită nu se vor lua în considerare circumstanțele atenuante sau agravante reținute condamnatului și care apar valorificate în pedeapsa concretă, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă”.

5. Prin Decizia nr. 13/2014 (M. Of. nr. 505 din 8 iunie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Tribunalul Harghita, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând aplicarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal cu privire la hotărârile de condamnare pronunțate de un alt stat față de cetățeni români aflați în executarea acelei pedepse pe teritoriul României și a stabilit:

„Dispozițiile art. 6 alin. (1) din Codul penal, privitoare la legea mai favorabilă după judecarea definitivă a cauzei, sunt aplicabile și cu privire la hotărârea de condamnare pronunțată de un alt stat față de cetățenii români, dacă aceasta a fost recunoscută în procedura reglementată de Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată, cu modificările și completările ulterioare”.

6. Prin Decizia nr. 14/2014 (M. Of. nr. 525 din 15 iulie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Tribunalul Prahova, Secția penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea în principiu a problemei de drept dacă, în interpretarea art. 6 alin. (1) din Codul penal, în ipoteza în care este vorba despre o hotărâre de condamnare cu aplicarea art. 320¹ din Codul de procedură penală anterior, se reduce pedeapsa la maximum special prevăzut de lege pentru infracțiunea săvârșită, maxim ce se va reduce cu 1/3 ca urmare a judecării cauzei prin aplicarea principiului recunoașterii vinovăției, și a stabilit:

„În aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximum special prevăzut de legea nouă, nu se va lua în considerare cauza specială de reducere a pedepsei prevăzută de art. 320¹ alin. (7) din Codul de procedură penală anterior, reținută condamnatului și valorificată în pedeapsa concretă”.

7. Prin Decizia nr. 15/2014 (M. Of. nr. 546 din 23 iulie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția I penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea în principiu a problemei de drept dacă prevederile art. 43 alin. (5) din noul Cod penal, ce reglementează regimul sancționator al recidivei, în situația în care fapta a fost săvârșită după executarea unei pedepse aplicate printr-o condamnare anterioară, pot fi interpretate în sensul că pot fi aplicabile și persoanelor ce au fost condamnate definitiv pentru săvârșirea unei infracțiuni cu reținerea art. 37 lit. b) din Codul penal anterior, în situația în care pedeapsa aplicată a fost redusă în baza art. 6 din noul Cod penal, și a stabilit:

„În interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, pentru ipoteza unei infracțiuni comise în stare de recidivă postexecutorie judecată definitiv înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pedeapsa aplicată prin hotărârea de condamnare se va compara cu maximum special prevăzut în legea nouă pentru infracțiunea săvârșită prin luarea în considerare a dispozițiilor art. 43 alin. (5) din Codul penal”.

8. Prin Decizia nr. 18/2014 (M. Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Tribunalul Galați, Secția penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea în principiu a problemei de drept dacă, în aplicarea art. 21 alin. (1) și (3) din Legea nr. 187/2012, pedeapsa închisorii executabilă mai mare de 5 ani aplicată pentru infracțiuni săvârșite în timpul minorității se înlocuiește cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o durată egală cu durata pedepsei închisorii ori cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o durată de 5 ani și a stabilit:

„În aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 din Codul penal cu referire la art. 21 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 187/2012:

– pedeapsa închisorii executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității al cărei quantum este până la 15 ani se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă egală cu durata pedepsei închisorii;

– pedeapsa executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității mai mare de 15 ani, însă care nu depășește 20 de ani, se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă de 15 ani”.

9. Prin Decizia nr. 3/2015 (M. Of. nr. 380 din 2 iunie 2015), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Tribunalul Iași, Secția penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „dacă, în aplicarea dispozițiilor art. 6 din Codul penal, la stabilirea pedepsei aplicabile potrivit noii legi în cazul unei pluralități de infracțiuni care, potrivit Codului penal din 1969, presupunea reținerea stării de recidivă postcondamnatorie, iar, potrivit noului Cod penal, condițiile art. 41 nu mai sunt întrunite, se ia în considerare pedeapsa aplicabilă potrivit art. 43 alin. (1), fără aprecieri asupra stării de recidivă, sau cea aplicabilă potrivit art. 44 raportat la art. 39 din Codul penal”, și a stabilit:

„În aplicarea dispozițiilor art. 6 din Codul penal, stabilirea pedepsei în baza legii noi, în cazul pluralității de infracțiuni care, potrivit Codului penal din 1969, presupunea reținerea stării de recidivă postcondamnatorie cu revocarea suspendării condiționate, iar, potrivit Codului penal, condițiile recidivei postcondamnatorii cu privire la primul termen nu mai sunt întrunite, se determină conform art. 44 raportat la art. 39 din Codul penal, referitoare la pluralitatea intermediară”.

10. Prin Decizia nr. 12/2015 (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2015), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția a II-a penală, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept „dacă, în aplicarea art. 6 alin. (1) din Codul penal, cu privire la o pedeapsă definitivă pentru o infracțiune care a produs consecințe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, pentru determinarea maximumului special prevăzut de legea nouă urmează să se rețină cauza de majorare a pedepsei prevăzută de art. 309 din Codul penal, chiar dacă prejudiciul produs prin respectiva infracțiune nu depășește pragul prevăzut de art. 183 din Codul penal”, și a stabilit:

„În interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul pedepselor definitive pentru infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, determinarea maximumului special prevăzut de legea nouă se realizează, chiar dacă valoarea prejudiciului este inferioară pragului valoric prevăzut de art. 183 din Codul penal, prin raportare la varianta agravată a infracțiunilor limitativ enumerate în art. 309 din Codul penal”.

N.r. Motivarea integrală a deciziilor poate fi consultată online la adresa <http://biblioteca-hamangiu.ro/>.

Legislație conexă: ► art. 15 alin. (2) C. Rom.: „Art. 15. Universalitatea. (...) (2) *Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile*”;

► O.U.G. nr. 116/2013 privind măsurile necesare pentru funcționarea comisiilor de evaluare din penitenciare, din centrele de reeducare și din centrele de rețineră și arestare preventivă, precum și pentru stabilirea unor măsuri în vederea bunei funcționări a instanțelor pe durata desfășurării activității acestor comisii (M. Of. nr. 837 din 24 decembrie 2013);

► H.G. nr. 836/2013 privind constituirea și atribuțiile comisiilor de evaluare a incidenței aplicării legii penale mai favorabile în cazul persoanelor aflate în executarea pedepselor și măsurilor educative privative de libertate din perspectiva noilor reglementări penale și procesual penale (M. Of. nr. 669 din 31 octombrie 2013).

Hotărâri C.E.D.O. 1. Referitor la dreptul celui acuzat de săvârșirea unei fapte penale de a beneficia de aplicarea unei pedepse mai blânde prevăzute de o lege adoptată după comiterea infracțiunii ce i se impută, Curtea a arătat că s-a format în mod progresiv un consens la nivel european și internațional în a considera că aplicarea legii penale mai favorabile, chiar posteroară comiterii infracțiunii, a devenit un principiu fundamental de drept penal, recunoscut atât de Convenția americană privitoare la drepturile omului, cât și de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, fiind înscris și în Statutul Curții Penale Internaționale și care, conform interpretării Curții de Justiție a Uniunii Europene, face parte

din tradițiile constituționale comune ale statelor membre [cauza *Scoppola c. Italiei* (nr. 2), Hotărârea din 17 septembrie 2009, în *C. Birsan*, Convenția europeană, p. 586].

2. În cazul în care o lege penală nouă nu dezincriminează faptele comise de inculpat, ci numai prevede un tratament sancționator mai blând pentru aceste fapte, tratament de care a profitat și inculpatul – instanța aplicându-i o sancțiune mai blândă în limitele prevăzute de legea nouă –, nu există o violare a art. 7 parag. 1 din Convenție (cauza *G. c. Franței*, Hotărârea din 27 septembrie 1995, în *T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș*, CP adnotat, p. 17).

Art. 7. Aplicarea legii penale temporare. (1) Legea penală temporară se aplică infracțiunii săvârșite în timpul când era în vigoare, chiar dacă fapta nu a fost urmărită sau judecată în acel interval de timp.

(2) *Legea penală temporară* este legea penală care prevede data ieșirii ei din vigoare sau a cărei aplicare este limitată prin natura temporară a situației care a impus adoptarea sa.

Reglementarea anterioară: art. 16 CP 1969.

Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale în spațiu

Art. 8. Teritorialitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României.

(2) Prin *teritoriul României* se înțelege întinderea de pământ, marea teritorială și apele cu solul, subsolul și spațiul aerian, cuprinse între frontierele de stat.

(3) Prin *infracțiune săvârșită pe teritoriul României* se înțelege orice infracțiune comisă pe teritoriul arătat în alin. (2) sau pe o navă sub pavilion românesc ori pe o aeronavă înmatriculată în România.

(4) Infracțiunea se consideră săvârșită pe teritoriul României și atunci când pe acest teritoriu ori pe o navă sub pavilion românesc sau pe o aeronavă înmatriculată în România s-a efectuat un act de executare, de instigare sau de complicitate ori s-a produs, chiar în parte, rezultatul infracțiunii.

Reglementarea anterioară: art. 3, art. 142 și art. 143 CP 1969.

Legislație conexă: ► art. 3 C. Rom. – „Teritoriul”; ► O.U.G. nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României (M. Of. nr. 352 din 30 iunie 2001); ► Legea nr. 17/1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive ale României, republicată (M. Of. nr. 252 din 8 aprilie 2014); ► art. 41 NCPP.

Art. 9. Personalitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă pedeapsa prevăzută de legea română este detențiunea pe viață ori închisoarea mai mare de 10 ani.

(2) În celelalte cazuri, legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean român sau de o persoană juridică română, dacă fapta este prevăzută ca infracțiune și de legea penală a țării unde a fost săvârșită ori dacă a fost comisă într-un loc care nu este supus jurisdicției niciunui stat.

(3)^[1] Punerea în mișcarea a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel în a cărei rază teritorială se află parchetul mai întâi sesizat sau, după caz, a procurorului general al parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Termenul în care procurorul poate emite autorizarea este de până la 30 de zile de la data solicitării autorizării și poate fi prelungit, în condițiile legii, fără ca durata totală să depășească 180 de zile.

Reglementarea anterioară: art. 4 CP 1969.

Art. 10. Realitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică infracțiunilor săvârșite în afara teritoriului țării de către un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, contra statului român, contra unui cetățean român ori a unei persoane juridice române.

(2) Punerea în mișcare a acțiunii penale se face cu autorizarea prealabilă a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și numai dacă fapta nu face obiectul unei proceduri judiciare în statul pe teritoriul căruia s-a comis.

Reglementarea anterioară: art. 5 CP 1969.

Art. 11. Universalitatea legii penale. (1) Legea penală română se aplică și altor infracțiuni decât celor prevăzute în art. 10, săvârșite în afara teritoriului țării de un cetățean străin sau o persoană fără cetățenie, care se află de bunăvoie pe teritoriul României, în următoarele cazuri:

a) s-a săvârșit o infracțiune pe care statul român și-a asumat obligația să o reprime în temeiul unui tratat internațional, indiferent dacă este prevăzută sau nu de legea penală a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă;

b) s-a cerut extrădarea sau predarea infractorului și aceasta a fost refuzată.

(2) Dispozițiile alin. (1) lit. b) nu se aplică atunci când, potrivit legii statului în care s-a săvârșit infracțiunea, există o cauză care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal ori executarea pedepsei sau când pedeapsa a fost executată ori este considerată ca executată.

(3) Când pedeapsa nu a fost executată sau a fost executată numai în parte, se procedează potrivit dispozițiilor legale privitoare la recunoașterea hotărârilor străine.

Legea de aplicare: Art. 237. În aplicarea dispozițiilor art. 11 din Codul penal, condiția aflării de bunăvoie pe teritoriul României se interpretează în sensul aflării benevole pe acest teritoriu la momentul dispunerii de către organele judiciare a unei măsuri privative sau restrictive de libertate în considerarea infracțiunii care atrage incidența principiului universalității.

Reglementarea anterioară: art. 6 CP 1969.

Art. 12. Legea penală și tratatele internaționale. Dispozițiile art. 8-11 se aplică dacă nu se dispune altfel printr-un tratat internațional la care România este parte.

---

^[1] Alin. (3) al art. 9 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 245 pct. 1 din Legea nr. 187/2012.

Reglementarea anterioară: art. 7 CP 1969.

Art. 13. Imunitatea de jurisdicție. Legea penală nu se aplică infracțiunilor săvârșite de către reprezentanții diplomatici ai statelor străine sau de către alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaționale, nu sunt supuse jurisdicției penale a statului român.

Reglementarea anterioară: art. 8 CP 1969.

Legislație conexă: ► Convenția cu privire la relațiile diplomatice, încheiată la Viena la 18 aprilie 1961, ratificată prin Decretul nr. 566/1968 (B. Of. nr. 89 din 8 iulie 1968); ► Convenția cu privire la relațiile consulare, încheiată la Viena la 24 aprilie 1963, ratificată prin Decretul nr. 481/1971 (B. Of. nr. 10 din 28 ianuarie 1972); ► art. 34 din Legea nr. 17/1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive ale României, republicată (M. Of. nr. 252 din 8 aprilie 2014).

Hotărâri C.E.D.O. Curtea a reținut o anumită orientare a dreptului internațional spre a limita imunitatea statelor în caz de prejudicii corporale rezultate dintr-o acțiune sau omisiune produsă în statul forului, dar această practică nu este universală. Orientarea pare să privească, în mod esențial, pagubele corporale „asigurabile”, adică cele rezultate din accidente de circulație obișnuite, și nu probleme ce au în vedere sfera centrală a suveranității statelor, cum ar fi actele comise de un militar pe teritoriul unui alt stat. Acestea din urmă pot, prin natura lor, să pună probleme sensibile ale relațiilor diplomatice dintre state și ale securității naționale, astfel că, în privința lor, imunitatea de jurisdicție a statelor trebuie recunoscută în stadiul actual de dezvoltare a normelor de drept internațional în materie (cauza *McElhinney c. Irlandei*, Hotărârea din 21 noiembrie 2001, în *C. Birsan*, Convenția europeană, p. 462).

Art. 14. Extrădarea. (1) Extrădarea poate fi acordată sau solicitată în temeiul unui tratat internațional la care România este parte ori pe bază de reciprocitate, în condițiile legii.

(2) Predarea sau extrădarea unei persoane în relația cu statele membre ale Uniunii Europene se acordă sau se solicită în condițiile legii.

(3) Predarea unei persoane către un tribunal penal internațional se acordă în condițiile legii.

Reglementarea anterioară: art. 9 CP 1969.

Legislație conexă: ► art. 19 C. Rom.: „Art. 19. Extrădarea și expulzarea. (1) Cetățeanul român nu poate fi extrădat sau expulzat din România. (2) Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetățenii români pot fi extrădați în baza convențiilor internaționale la care România este parte, în condițiile legii și pe bază de reciprocitate. (3) Cetățenii străini și apatrizii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate. (4) Expulzarea sau extrădarea se hotărăște de justiție”; ► Titlul II – „Extrădarea” și Titlul III – „Dispoziții privind cooperarea cu statele membre ale Uniunii Europene în aplicarea Deciziei-cadru nr. 2002/584/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre” din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată (M. Of. nr. 377 din 31 mai 2011); ► Statutul Curții Penale Internaționale, adoptat la Roma la 17 iulie 1998, ratificat prin Legea nr. 111/2002 (M. Of. nr. 211 din 28 martie 2002).